

> Retouradres Postbus 1600 3800 BP Amersfoort

College van B&W van Gemeente Scherpenzeel
T.a.v.
Postbus 100
3925 ZJ Scherpenzeel

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

Contactpersoon

Onze referentie
1142101

Olonummer

Bijlagen
0

Datum 02 juni 2021
Betreft Wabo advies omgevingsvergunning rijksmonument

Gegevens beschermd(e) monument(en)

Naam Lambalgerkeerkade Grebbelinie Scherpenzeel
Adres
Postcode/plaats
Gemeente/provincie Scherpenzeel; Gelderland;
Monumentnummer 529301

Geacht college,

Op 15 april 2021 vroeg u mij u te adviseren over de voorgenomen wijziging(en) van bovengenoemd monument op grond van artikel 2.26, derde lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in samenhang met artikel 6.4, eerste lid onder a, van het Besluit omgevingsrecht (Bor). U heeft mij daartoe de aanvraag om een omgevingsvergunning toegezonden.

Advies

Ik adviseer u de gevraagde omgevingsvergunning te verlenen met de volgende aanbevelingen:

- Archeologisch onderzoek naar de opbouw van de bodem, en deze historische kennis gebruiken bij het bepalen van de breedte en diepte van de watergangen en het beplanten van het talud;
- Ik zie graag nog een lijst met te kappen en te beplante bomen en struiken;
- Ik word graag geïnformeerd over en denk graag mee met een nieuw beheer- en onderhoudsplan voor de keerkade;
- Behoud de zichtbaarheid van de te dempen sloot;
- Kies voor een afscheiding, die het landschap zo min mogelijk verstoort;
- Pas de huisstijl van de Grebbelinie toe bij het plaatsen van een toegangshek voor de beheerberm, bijv. valleihek;
- Behoud de grenspalen en maak ze zichtbaar;
- Maak gebruik van lokale kennis ten aanzien van de cultuurhistorische en botanische waarde van de keerkade.

In onderstaande motivering licht ik dit nader toe. Bij de beoordeling heb ik de stukken betrokken zoals deze zijn ingediend bij de aanvraag.

Het plan

Het plan behelst het ecologisch inrichten van de te verbreden sloot ten oosten van de Lambalgerkeerkade. Een oude watergang wordt gedempt en een nieuwe gegraven. De begroeiing op het talud van de liniedijk wordt deels gerooid. Er komt een beheerberm. En er wordt een afscheidingshek aangelegd tussen sloot en weiland.

Motivering

De Lambalgerkeerkade is in 1745 aangelegd als steunkade voor de inundaties en als verdedigingswal, bestaande uit een aarden wal en aan weerszijden droge greppels. De kade diende als komkering tussen de 2e of Groepse kom en de 3e of Lambalgerkeerkom. In 1865 werd in het kader van de komverdeling de noordelijker gelegen straatweg van Widenberg naar Scherpenzeel tot komkering gemaakt. Daarmee kwam de functie van de Lambalgerkeerkade te vervallen. Dit heeft echter niet geleid tot het afgraven van de kade. Het gebied rond de kade was in de meidagen van 1940 het terrein van een aantal van de hevigste gevechten binnen de Grebbelinie, maar daarin heeft de kade zelf geen rol gespeeld.

Eerder in 2018 is al een omgevingsvergunning afgegeven om een nieuwe watergang aan te leggen voor de afvoer van overtollig regenwater uit de nieuwe wijk Heijhorst. Daarbij heb ik enkele aanbevelingen gedaan in het belang van de monumentenzorg. Ten eerste, om historisch onderzoek te verrichten naar het oorspronkelijke dijkprofiel en historische beplanting en de bevindingen mee te nemen in de uitwerking van het definitieve plan. Ten tweede dient er één helder afwateringssysteem te ontstaan waarbij de bestaande sloot wordt verbeterd. Het advies is door u niet overgenomen.

Nu ligt de vraag voor om de watergang plasdras te maken en ecologisch te gaan inrichten. Daarvoor wordt de bodem ongeveer 1 meter diep afgegraven en het talud van de kade op plaatsen breder of smaller of dieper of ondieper gemaakt. Zo blijft het water beter staan en kunnen er allerlei dieren leven. Er komt een nieuwe zij-afwatering, terwijl de loop van een oude zij-sloot wordt gedempt. Er komt een beheerberm en er wordt een hek geplaatst bij het begin van de beheerberm en langs de akker.

Ik kan ook met de nu aangepaste plannen instemmen. De monumentale waarden van de kade worden niet of nauwelijks aangetast. Het talud wordt hier en daar breder of smaller terwijl de helling van het talud ongeveer gelijk blijft. Voordeel is verder dat één nieuwe functionerende afwateringssloot ontstaat, terwijl eerst de nieuwe naast de oude gepland was. Ook het uitgangspunt om de watergang ecologisch te verbeteren is goed denkbaar, om ook de kans te geven aan waterflora en -fauna om zich hier te kunnen vestigen. Dat maakt de botanisch al waardevolle kade nog interessanter.

Ten aanzien van het deels afgraven van de bodem, het flauwer maken van het bermtalud en het kappen van bomen wil ik nog enkele aanbevelingen doen.

Ik adviseer om eerst archeologisch onderzoek te doen naar de opbouw van de bodem en het profiel van het talud van de keerkade, eventueel aangevuld met botanisch onderzoek. De uitkomsten kunnen verwerkt worden in de planvoorbereiding en de uitvoeringsfase. In de bodem van de greppel en in het talud van de keerkade dienen enkele doorsnedes gemaakt te worden. Dan krijg je beter inzicht in de opbouw van de bodem en hoe het talud van de keerkade is opgebouwd. Waar een watervoerende laag zit, moet je mogelijk dieper. Een en ander dient afgestemd te worden met de eigenaar, Staatsbosbeheer.

Ten aanzien van de aanpak van de walkant en het kappen van bomen is mijn advies om goed te kijken naar welke bomen en struiken gekapt worden. Bij het kappen is het niet wenselijk om het talud stuk te maken. Beter is om het oorspronkelijke hakhout te laten staan en goed te beheren. Hazelaar of wilg zijn historisch verantwoorde keuzes. Ik zie graag nog voorafgaand aan de uitvoering ter goedkeuring een lijst met bomen en struiken die blijven staan en het herbeplantingsplan. Een goed beheer- en onderhoudsplan is belangrijk om de kade in de toekomst zichtbaar en beleefbaar te houden.

Buiten het rijksmonument maar wel nog liggend binnen de invloedssfeer daarvan, zijn ook enkele ingrepen voorzien, zoals het dempen van een oude sloot, het graven van een nieuwe, de aanleg van een beheerberm en het plaatsen van een afscheidingshek. Vanuit landschapshistorisch oogpunt zou het aan te bevelen zijn om de al op oude kaarten voorkomende te dempen zijslot als ondiepe lijn in het landschap zichtbaar te houden. Daarnaast is het vanuit de geschiedenis geredeneerd niet juist om in de inundatiekommen hekken te plaatsen. Ik zou hier voor een zo min mogelijk zichtbare en verstorende oplossing voor een afscheiding kiezen. Ook zou ik met het toegangshek voor de beheerberm aansluiten op de huisstijl van de Grebbelinie. Ik adviseer om voor een valleihok te gaan.

Maak vooraf en tijdens de uitvoering gebruik van lokale kennis. Zo heeft de Stichting Grebbelinie (info@grebbelinie.nl) veel kennis van de geschiedenis van de keerkade. Zij kunnen met prikstokken helpen zoeken naar de mogelijk overgebleven grenspalen in de kade. Ook kunnen zij helpen bij het weer zichtbaar maken van deze grenspalen. De heer dr. G. Londo (glondo@hetnet.nl) uit Scherpenzeel is zeer bekend met de natuurwaarden van de keerkade en kan adviseren bij de kap en het opnieuw beplanten van het talud.

Uitgangspunten

Voor meer informatie over aanpassing, restauratie en verduurzaming van rijksmonumenten kunt u onder andere terecht bij *'Uitgangspunten en overwegingen advisering gebouwde en groene rijksmonumenten'* op www.cultureelerfgoed.nl en op www.stichtingerm.nl

Afschrift en tekeningen

Graag wijs ik u erop dat u op grond van het Bor verplicht bent een afschrift van het ontwerpbesluit en van de beschikking, beide met bijbehorende stukken, op te sturen naar de minister van OCW, via het Omgevingsloket online of omgevingsvergunning@cultureelerfgoed.nl.

Onze referentie

1142101

Vragen

Mocht u nog vragen hebben over de inhoud van dit advies, dan kunt u contact opnemen met de contactpersoon die in het briefhoofd vermeld staat.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed,

adviseur architectuurhistorie